

Možda je najbolje, da isprva što pre ode k vama, jer nam je lakše dogovoriti se ovako izbliza, kad bi najzgodnije bilo da dode ovamo?

Sreća je zaista, što ste vi tu, jer po nama ovde u Beogradu, i po našem jadnom gostoljublju ne bi odneo baš najlepše utiske o onima za koje se toliko zauzimamo. — Svakako mi javite, čim saznate dan njegovog dolaska.

Almanah je gotov, sad se povezuje, i držim da ćete ga iduće nedelje imati. Mislim da će vam se dopasti, kao knjiga. Srdačno vas pozdravljam,

vaš Milan Ćurčin

Beograd, 29. okt. 1910.

III

Dragi gosp. Svetislave, milo mi je što vam se Almanah svida. Šaljem vam jedan broj jučerašnjeg »Pokreta« sa feljtonom o Almanahu; možda ste i one podliste u »Novom Vremenu« o njemu pročitali. Hauzeru sam dao i sam poslati jedan primerak, od broširanih, jer povezani još ne behu stigli. Vama pripadaju 80 dinara honorara za pesme u Alm., koje ćete dobiti dok sredim malo račune. Onu vašu treću pesmu već sam pre dao za Glasnik, pa ću raspitati šta je sa njom. Da završim s Almanahom, zahvaljujem vam još i ovom prilikom na saradnji, i molim vas, dok budete sve pročitali, da mi kažete svoje zamerke ili opaske u pogledu saradnika i knjige uopšte, da bih to mogao uzeti u obzir za idući put.

Cvijanoviću sam rekao za »Sv. Markovića« i »Srbobran«.

Za Hauzera mi je pravo što neće sad doći. Ovaj naš književni »virtšaft« ne bi pravio na njega dobar utisak izbliza. Nikako ne dospevam da mu pišem, a već je krajnje vreme. Ako mi pišete ovih dana, pozdravite ga srdačno od mene.

Izgleda mi, po vašem pismu, da ćete vi skorim malo u Evropu; držim, da bi vam jedan izlet dobro činio, ali nemojte na dugo. Uostalom, vi ćete najbolje znati, šta činite. Sta je s Lazom Kostićem, je li van opasnosti?

Dobili ste novog sugrađanina u Obrenovcu, g. Kostu Simića, upravnika carine. Vidim, da zna za vas. Ako dolazite s njime u dodir, interesovala me da čujem vaše mišljenje o njemu. Meni se čini malo ekstravagantan, ali dobar čovek, i zabavan u razgovoru.

Skorim ću vam doći opet s novim planovima. Ako imate što lepo, u lit. pogledu, rezervišite, trebaće. Srdačno vas pozdravljam.

vaš M. Ćurčin

Beograd, 19. nov. 1910.

IV

Dragi Stefanoviću, sinoć sam pročitao vašu dramu, pa bi mi žao bilo da vam ne saopštim prvi utisak, ako vam time mogu prichiniti ma i malu radost. Kad ne bih to odma sad učinio, znam da ne bih ni kasnije, ali sad imam kada svega za nekoliko ređaka u brzini.

Meni je drago, što je taj moj utisak povoljniji nego što sam sam iščekivao, i što sam dalje čitao sve se većma učvršćivao. Držim, da ima u drami još mnogo nevestina i nedostataka sa formalne strane i u dijalogu, odviše rezonovanja i posrednog motivisanja, a mene — možda mene više nego druge — buni još i to, što mi glavna radnja izgleda odviše smišljena i — sama fabula — ni u kakvoj vezi, ili možda tek u sporednostima, lično s vama, što ja opet tražim, možda i suviše, u svakom pesničkom delu. Ali sve to ide u pozadinu pred utiskom, da u tom komadu i njegovu piscu ima nešto za dramu, i smisla za zaplet, i jačine, i ideje, i psihologije. Nemojte misliti da je mlao, i ne bih tek da vam načinim prijateljski kompliment. Sve u svemu, držim da ste ovde dali dokaza, da možete pisati dramu, a to je glavno.

Govoriću s Ćrolom, da li da se prikaže komad i u Beogradu. On bi hteo da pređe jednom u Pančevo u pozorište; mogu možda udesiti da to bude o vašoj premijeri, kad ste i vi onde. Onda bismo se mogli dalje razgovarati. Ako pristajete, ja bih vam predložio neke male izmene sa formalne strane.

Srdačno vas pozdravljam, vaš

Milan Ćurčin

Beograd, 21. marta 1911.

V

Dragi Stefanoviću, hvala vam na poverenju, i baš mi je milo što ste mi se javili u ovoj stvari. Čudnim slučajem mi o tom usmeno nismo ništa govorili, te je moglo doći do nesporazuma, da me niste posvetili u kombinaciju s vama, koja mi ranije, opet slučajno, nije padala na um.

Jer evo u čemu je stvar. Ima već duže vremena, kako više nas spremamo teren za Ostojićev izbor na Savićevo mesto u Matici. On je zbog toga već i iskao penziju kao profesor, koju će svakao i dobiti; i ja sam pre nekoliko dana govorio o svemu sa Tonom Hadžićem. Kao što vidite, ja sam se ne samo angažovao za Ostojića, nego vam otvoreno sve kazujem, znajući s kim imam posla, i čak računajući pouzdano da ćete se i vi hteti sporazumeti s nama.

Ostojićev profesorski položaj na novosadskoj gimn. apsolutno je nezgodan, a za drugo što nema izgleda. Osim toga, on ima dosta prijatelja među Matićinim članovima, i o njegovu otstupanju kao kandidata ne može biti govora. Moje je dakle duboko uverenje, da vi, i sebe i nas radi ne treba da istupate kao Ostojićev protivkandidat; ja vas, naprotiv, molim, da nam pomognete u učvršćivanju Ostojićeve pozicije.

Kako stoje stvari, vi biste zaista mogli pomoći. Prvo bi možda trebalo, da istete vremena na razmišljanje, a posle, da i sami preporučite Ostojića, i da izjavite da protiv njega nećete kandidovati. Od drugih se to ne bi moglo iskati, ali vi ćete, kako ja mislim, ovakve žrtve razumeti i hteti podneti. To je najzad i u interesu stvari, jer ako biste izišli vas dvoje na izbor, moglo bi se lako desiti da radikalni proture lvića ili kakvog drugog mangupa, ili Novosadani kakvu svoju napismenu kreaturu.

Odgovorite mi šta mislite.

Srdačno vas pozdravljam, vaš

Milan Ćurčin

Beograd, 31. maja 1911.

VI

Dragi Stefanoviću, krivo mi je, što ste me pogrešno shvatili. U ovoj stvari ne radi se o tom, da se Ostojić pretpostavi Stefanoviću, da se mere vrednosti i sudi po pravdi; nego se radi o moralnoj obavezi koju sam već primio na sebe, dakle tako reći o zadržanju reči koja se ne povlači natrag. Držim da sam to u svome pismu dosta jasno istakao; ni jednom rečju nisam kazivao sud o jednom i drugom, niti mišljenje o tom koji bi bio zaslužniji za ono mesto. Prosto zato, što ranije nije bilo reči o vama u tom pogledu, ja sam se bez rezerve zauzeo za Ostojića, da ne bi došao za sekretara kogod od naših mnogih nepozvanih, kojih je u Matici oduvek bilo premnogo.

Osim toga, ja doista imam kudikamo bolje mišljenje o Ostojiću nego vi. Ne samo da ne mislim, da je on jedan običan novosadski profesorčić, nego ga držim jednim od naših boljih i najboljih ljudi, i držim ga zgodnim za sekretara u Matici. Ja vam to moram reći, jer bi mi izgledalo odviše jeftino, kad bih činio jednome nepravdu samo da bih se drugome dopao.

Medutim, ima još nešto. Nemojte da preceñujete onu novosadsku sredinu. Ja nikad i ni pošto ne bih išao onamo. Tamo sede u Književnom Odboru glupaci kao Pušibrk i Živojnović, i kreature kao Baba Jovanović koji mi je pre neki dan pisao jedno (nečitka reč, M. N.) pismo optužujući me da sam mu zatajio pet forinata! Naše sredine nisu nijedna odviše primamljive, ali novosadska zacelo ponajmanje.

Ovoliko vam u brzini pišem u odgovor na vaše pismo, tek da se ne biste uživali u onaj utisak koji ste, kako izgleda, pogrešno dobili iz onog što sam vam u predašnjem pismu rekao.

Srdačno vas pozdravljam

vaš

Milan Ćurčin

Beograd, 2. 15. juna 1911.

Obilićev Venac 15.

ZABORAVLJENI PRIZORI

Ranko Risojević

POKLON

Na stolu je, zamotan još uvijek, otkako su ga neznanci sprtili, niti mu ko prilazi, niti ga spominje. Svako ugrabi koji tren da ga pogledne, usput samo, dok za poslom nekim ide, iz sobe u sobu, ili na dvor.

Nemamo djece da budu radoznala, nas je to odavno prošlo, ne očekujemo dobre vijesti, radosne dare i izvještaje, odakle sada taj zamotuljak na našem astalu, baš na crnom, što cijelu noć svijetli i budnim me drži.

Gdje ćemo večerati, gdje grah i karte baciti, ako se ne nade neko hrabar izvan nas, polulud, da ga odveže ili hitne na drvijanik, da mu pravedne svinje presude!

Otvorimo li ne otvorimo li, isto nas kajanje čeka, dvoglavo, opako, samo mrtvima poznato, koje nam je u zamotuljku nenzanac, u pravi čas, donio.

ZABORAVLJENI PRIZORI

Šta te, noćas, steže u grudima? Neke bi se riječi mogle poredati jedna pored druge i mirno zaključiti — slušaj, dišeš!

Ali drugo je ovo vrijeme, majko; isto gledamo, a drugi drhtaji naša tijela tiču, drug riječi na stolu sijećemo — uzmi ovu meni se uvijek za usta lijepila.

Udara sjekira, zvone prozori, točak u dumači preklinje noćobdiju da skvasi dlanove i tabane — zar se sklad više ne drži ovog mjesta, gdje je andeo svraćao?

Ne koristi otvarati iskustva, sjećanja, ni u knjigama nema jasne pouke — ako ti se ide priteži obuću, ovdje te više ništa ne drži!

ČIST

Tamo gdje oprasmo ruke,, ostala je voda, u laboru, koju se ne usuduju prosuti. Plaše se za zemlju gdje bi ona pala, za rastinje koje bi tu moglo izniknuti. Kako bi ono izgledalo, koje bi tajne krilo? Da li bi se bar dio prljavštine s naših ruku u plodovima zemaljskih hrana svijetom proširio?

Prvo tek tu, u okolini svojoj, gdje nam ponudiše vodu, lavor i peškir, i sapun s njima; tu gdje sada, kao iz drugo svijeta, miruje. Ima li načina da se riješe tog tereta, ili će ih on u propast odvesti?